

ЧЕТЕНЕТО И ДЕТСКАТА КНИГА В ПОРТУГАЛО- И ИСПАНОЕЗИЧНИТЕ СТРАНИ НА ЛАТИНСКА АМЕРИКА

Стела В. Георгиева

READING AND CHILD BOOK PORTUGUESE AND SPANISH-SPEAKING COUNTRIES OF LATIN AMERICA

Stela Valerieva Georgieva

The article by Stela Valerieva Georgieva PhD, presented the leading Latin American structures that stimulate the promotion of children's books and children's reading. Analyzed innovative library and publishing projects and programs organized by the Biblioteca Nacional de Brasil, A Agência Brasileira de Promoção de Exportações Investimentos, Camara Brasileira do Livro Fundación Leer – Argentina library to the publishing ColibroscoPIO – Argentina, Biblioteca BS-IBBY MÉXICO / A LEER, the work of small mobile libraries *Los Binkos* – located in different regions of Mexico, El Banco del Libro – Venezuela, Cámara Columbiana del Libro – Colombia, Centro de Documentación e información de literatura Infantil – Peru, and others. Also depicted is the work of leading scientific forums that aim to encourage the publishing and distribution of books for children in Latin America.

Keywords: *publishing, children's books, libraries, reading, projects, programs, culture, education*

Настоящата статия има за цел да представи структурите, функциониращи в подкрепа на детската книга и насърчаващи детското четене в Латинска Америка, както и изданията за детска аудитория, които да достигат по-лесно до подрастващите, живеещи в бедни региони. В изследването е анализирана дейността, развивана от неправителствени фондации, издатели, федерални власти и библиотечни институции, с техните постижения в тази посока.

Крупна и авторитетна фондация на територията на Латинска Америка, е **Biblioteca Nacional de Brasil**. С 200-годишната си история тя е водещ фактор за развитието на детската книга в **Бразилия**. Тази важна национална институция успешно лансира идеята за детското четене и намира подкрепа в лицето на водещите книгоиздателски марки. За целта са разработени редица програми за развитие, подкрепени с научни трудове и публикации. Сред най-успешните проекти на **Biblioteca Nacional de Brasil** е „*Programa de Coedição de Livros Sem Ônus*” (“Съвместно редактиране на книги без

заплащане”). Целта на програмата е да се създадат партньорства за развитие с различни издателски марки за по-мощно представяне на бразилската култура под формата на книги и списания, както за възрастни, така и за деца, на електронен и традиционен носител. Партньорствата се подновяват всяка година чрез спонсорства за техническо сътрудничество или под друга форма.

Впечатлява и проектът „*Programa de Intercâmbio de Autores Brasileiros no Exerior*” („Програма за бразилските автори в чужбина”). Целта му е да подпомага бразилските автори, включително и на книги за деца, в чужбина, като им осигурява стипендии по време на тяхното пребиваване извън страната. Най-често това са участия в различни литературни форуми, симпозиуми, кръгли маси, конференции и промоционални прояви за представяне на нови заглавия.

Програмата на Biblioteca Nacional de Brasil „*Programa de Residência de Tradutores Estrangeiros no Brasil*” е насочена към преводачи,

които вече са превеждали бразилски произведения за възрастни и деца, с цел да покриват разходите по своя престой, докато пребивават в страната. По програмата специалистите имат възможност да се запознаят с популярните заглавия за възрастни и деца издавани в страната, но и да участват в организирани от Националната библиотека семинари и курсове¹.

Biblioteca Nacional de Brasil, заедно с авторитетните организации **Agência Brasileira de Promoção de Exportações Investimentos /Apex Brasil/** и **Camara Brasileira do Livro**, издават съвместен каталог за най-добрите заглавия, излезли през календарната година. Информацията за тях идва директно от издателските компании и е представяна на PDF формат. Тази тенденция се превръща в традиция; с нейна помощ родителите и децата по-лесно да се ориентират сред огромното жанрово разнообразие, преобладаващо на бразилския книжен пазар, който всъщност е най-големият в Латинска Америка².

A Agência Brasileira de Promoção de Exportações Investimentos (Apex Brasil) е международна компания, която насърчава бразилските продукти и услуги, включително издателския бизнес и има за цел да привлече чуждестранни инвеститори в сектора, подкрепяйки бизнес-кръга на книгоиздатели и подпомагайки участието им на международните панаири на книгата. Друга водеща задача е проучването на международния пазар и утвърждаването на

бразилската детска книга в него с цел привличане на чужди инвестиции³.

Camara Brasileira do Livro е една от най-престижните формации, обслужваща интересите на бразилските издатели. Създадена е на 20 септември 1946 г. в Сао Пауло с цел подпомагане на промоционалната дейност на бразилската книга и нейното рекламиране. В наши дни „Camara Brasileira do Livro” е един от основните организатори на форуми, свързани с детската книга и четенето в Бразилия. Интерес представляват организираните от нея интересни програми, стимулиращи и популяризиращи детското четене. За целта са създадени програми и проекти, одобрени от Министерство на културата и Министерство на образованието в Бразилия, които се открояват с креативност и гъвкавост, особено по проблемите, свързани с популяризиране на детската книга.

Един от най-успешните проекти е „*Четенето в парка*”, позволяващ включването на мобилни библиотеки. Проектът (носител на национална награда), дава възможност на децата да се докоснат до любимите си автори и произведения⁴.

Една от основните и водещи институции за популяризиране на детското четене в **Аржентина** е **Fundación Leer**. Създадена е през 1997 г. с основна цел: всички деца в Аржентина да имат достъп до книгите, които желаят да четат. Фондацията подписва редица споразумения с американската *Reading Is Fundamental Ins*, която

още от далечната 1966 г. разработва програми за ограмотяване на децата в Аржентина. През 1997 г. е създаден и проект, чрез който аржентински деца, произхождащи от семейства с доказано ниски доходи, се подпомагат финансово за закупуване на техните първи книги. През следващите години *Findación Leer* разработва редица програми, като **Proecto Libro Abierto** (Проект Отворена книга), насочен към четенето в семейството. Цитираните проекти дават възможност на близо 2 000 000 деца да участват в различни програми, а голям брой книги да бъдат разпространени до деца, членове на семейства с ниска покупателна възможност. Водещи основни задачи на организацията са още *грамотността в училище, грамотност в семейството, технологии на четенето*, където се предлагат ръководни критерии за добра практика на учители и институции и др.⁵

Fundación Leer нееднократно е удостоявана за високи и иновативни постижения. Наградата *Pregonero* се пресъжда всяка година на Фондацията за нейната книгоразпространителска дейност за деца в Аржентина. Получава високото обществено признание на 23-тия Фестивал на детската и юношеската книга в Буенос Айрес през 2013 г. Удостоена е също с наградата на *El Rotary Club* в Буенос Айрес за насърчаване на детското четене през 2012 г.⁶

Има много места в Аржентина, които се оказват атрактивни места за четене и популяризиране на детската книга. Според авторитен аржентински вестник **La Nacion** осем библиотеки, намиращи се на територията на столицата Буенос Айрес, дават на децата неповторимата и необходима атмосфера, с което да ги доближи до книгата⁷.

На първо място е *библиотеката* към издателство *Eterna Cadencia*, която организира едни от най-големите фестивали и форуми на книгата, включително и детската. Библиотеката позволява на читателите да четат любимите си книги, но също така да консумират храна и

напитки, давайки възможност на аудиторията да се чувства уютно, в приятна обстановка⁸.

Друго известно място е *библиотеката* към едно най-големите и известни издателства в Аржентина **ColibroscoPIO**. Намира се в сграда наречена *Villa Crespo*. Тук читателите заедно с библиотекарите могат да обсъждат книги, да поставят интересни и актуални въпроси, да водят дискусии и беседи. Самата обстановка предразполага децата и ги кара да се чувстват като удома си, докато четат и разглеждат новите издания, намиращи се в библиотеката⁹.

Книжарницата за деца с прилежаща библиотека **Libros de Oso e** основана през 2006 г. Тук малчуганите се наслаждават на организирани четения, разказване на забавни истории, представяне на книги и срещи на автори. Отредено е място, където децата могат да разгледат или прочетат книги от безплатната и специално създадена за тях библиотека и дори заемат книги за домашно четене. Инициативата успешно мотивира детското четене и популяризира детска книга в страната¹⁰.

Boutique de Libro е друга известна книжарница, която разполага с филиали в провинцията и също предлага библиотека за свободен достъп по различни тематични сфери; притежава и специално създаден отдел за деца¹¹.

ElAteneo Grand Splendid е необичайно място за библиотека. Помещава се в сграда, която в миналото е имала функциите на театър. Ремонтирана и модернизирана през 2000 г., тя е превърната в библиотека. В многобройните зали са разположени десетки хиляди томове книги, със значимо присъствие на детския отдел. Библиотеката привлича посетители от всички възрасти с оригиналната фасада на сградата, разположението на помещенията и купола, който е дело на архитекта Nazareno Orlandi. Смятана е за една от най-големите в Латинска Америка библиотеки¹².

Погледнато от икономическа гледна точка, 22% от издателския сегмент в страната се пада на детската книга. В нейното производство са ангажирани 30 издателства с национално зна-

чение, 60% от общия издателски дял са изданията за деца. Продажбите са силно зависими от покупателната възможност на населението. Това е една от основните причини неправителствени организации като **Fondación Leer** и водещите издателски компании да подкрепят инициативи, чрез които книгите да достигат до населението и най-вече до най-малките си читатели. Освен чрез даряване на най-нови заглавия от издателския репертоар, авторитетните издателства чрез символични цени снабдяват с големи количества книжна продукция обществени и училищни библиотеки. Основните проекти, които спомагат за тази дейност, са свързани с четенето и популяризирането на детската книга. Продажбите се обявяват на специален *Becklist* и представляват 85% от общия пазар за детски издания¹³.

В Мексико BIBLIOTECAS-IBBY MÉXICO/A LEER е водеща за насърчаване на детското четене, слушане и писане. Основана през 1979 г. след дългогодишно пребиваване в неподходящи помещения, през 2012 г. благодарение на **Fundación Alfredo Harp Helú** се премества в реновирана сграда, която е историческа забележителност и обявена за паметник на културата. Организатор е на *Международния ден на детската книга*, на един от основните панаири с международно значение на детската книга в Латинска Америка, домакин е на авторитетния XXXIV Международен форум, посветен на детското четене, проведен на тема „Que todos sinifique todos” – „Нека всичко означава всичко” с над 970 участници от 66 страни.

BIBLIOTECA BS-IBBY MÉXICO/A LEER притежава една от най-представителните колекции от заглавия за деца и младежи в страната, публикувани и издавани през последните три десетилетия.

В колекция „Препоръчителна литература” са включени всички най-важни произведения, издавани от 2001 до 2015 г. Колекция „Margadant” е създадена в резултат на щедро дарение, уникална за Мексико. Книгите са написани от деца за деца на различни езици от различни епохи и географски ширини¹⁴.

Всяка година се публикува „Ръководство с препоръчителни книги за деца и младежи” се явяват медиатор за родители и учители.

През годините са създадени т. нар. *Los Binkos* – малки мобилни библиотеки, които са разположени в различни региони на Мексико и осигуряват на децата качествени книги и серии за четене, насърчавайки тяхното мислене и готовност към диалог. *Los Binkos* са създадени през 1993 г. и днес броят им е вече 71.

В периода 2001 – 2006 г. A LEER IBBY MÉXICO взема активно участие при предварителния подбор на заглавия, които трябва да влезнат в учебната програма по литература от 3 до 6 клас.

През 2005 г. стартира *Programa Nosotros Entre Livros* (Програма за четене на глас в началните курсове в училище). Често участие тук вземат студенти доброволци.

През 2008 г. е създаден проект за подпомагане на хората със зрителни увреждания. Той ражда идеята за включване на книги с т. нар. *брайлова азбука и електронни книги* да бъдат преведени мексиканския жестомимичен език и да позволят на читателите с подобни проблеми да се насладят на литературата. Програмата впоследствие разработва и създава достъпни библиографии за деца и младежи с увреждания, с цел насърчаване на четенето и слушането.

През 2011 г. друг проект в партньорство с Националния автономен университет в Мексико сити има за цел да привлече възрастните хора – баби и дядовци, като разказвачи, и да доближи младото поколение към традиционното четене и разказването на истории¹⁵.

Независимо от многобройните успешни опити за популяризиране на детското четене в Мексико, федералните власти все още наблюдават ниските темпове на неговото развитие. Тези тревожни статистики са направени от Академията за хуманитарни науки и Национално изследване на *Reading*.

Една от водещите идеи в света на мексиканската книга е формирането на иновативна цифрова услуга, с която четенето да се превърне в удоволствие за потребителите ѝ. Създаването

на дигиталната платформа *Lecto Geeks* се фокусира върху развитието на методиката за четене на деца между 6–12 години, с цел повишаване на интереса им книгата. Услугата дава възможност за избор на темите, които подрастващите харесват. Платформата, която има месечен абонамент, генерира профил, според които детето ще печели точки с всяка прочетена книга. Съдържанието на *Lecto Geeks* е разнообразно. Преобладават тематични направления като: животни, наука, приключения и музика и т.н.¹⁶

В Латинска Америка успешно функционира неправителствената организацията **El Banco del Libro**, със седалище във *Венецуела*. Нейните основни задачи са насърчаване на детското четене и популяризиране на детската книга в страната и в Латинска Америка. Първоначално възниква като център за обмен на учебници и учебни помагала (от тук идва и името на организацията). Постепенно **El Banco del Libro** разширява дейността си в различни области като развитието на *мрежа от училищни библиотеки*, както и в създаване на специален *отдел за оценка и подбор на книги за деца и младежи*.

Благодарение на добрите практики с национални и международни библиотечни институции и усилията, които се полагат през последните десетилетия за намаляване неграмотността във Венецуела, **El Banco del Libro** е носител на специални национални и международни награди, като Promoción de Lectura IBBYASANI (1988), Astrid Lindgren (2007), специална награда за популяризиране на детската литература на *Biblioteca Popular Madre Teresa de Calcuta* в Буенос Айрес, Аржентина (2009) и пр.

Сред пилотните проекти на *El Banco del Libro*, създадени с цел стимулиране на детското четене са:

– Формиране на библиотечни мрежи (като *мрежата за обществени библиотеки в Каракас и училищните библиотечни мрежи*);

– Четирите мобилни библиотеки, които са разположени в трудно достъпни региони или селища, и позволяващи на децата да имат достъп до любимите си книги;

– Проект за допълнително обучение на библиотекари;

– Разработването на специален проект *Publicaciones de literature infantile*, който се превръща в една от успешните съвместни програма и заедно водещото издателство в страната – **Ediciones Ekaré**;

– Проект *Bibliotherapy* е създаден с цел да помогне морално жертвите от Варгас, които през 1999 г. преживяват едно от най-големите природни бедствия в региона;

– *Um Centro de Documentación*, създаден с цел подпомагане и обслужване на студенти от цял свят;

– Проект *„Най-добрите книги за деца“*, създаден 1980 г., присъждащ ежегодната награда „Белите гарвани“. Наградата е стимул за издатели, илюстратори, автори и библиотекари, работещи в името на детската книга¹⁷.

El Banco del Libro прави селекции на най-добрите книги, като ги разглежда на регионално и международно ниво. Успешните издания се подбират от компетентно жури.

Журито се състои от изтъкнати имена в книгоиздателския бранш и специалисти в сферата на детската книга. Подходящ пример за тази дейност е селекцията на най-добрите книги за деца през 2016 г., направена от „Banco del Libro“ във Венецуела. Журито в състав: Maria Angelica Vareto, Paula Acuna, Laura Sanchez и др., подбира най-интересните заглавия на детски книги от общо 389. Разделени са в две категории:

1. *„Най-добрите книги за деца“*, като в категорията заглавия от латиноамерикански автори с огромен интерес за 2016 г. са: „*Cuentos a patadas*“ – с автор José Urriola, илюстратор Lucas Garcia на издателската марка „Ekaré“; „*La màs densa tiniebla*“ с автор Toño Malpica и илюстратор Joaquín Aragón, издателство *El Naranjo*

и др. В другата подкатегория са преводни издания, в които преобладават световната детска класика и съвременни заглавия от Испания и други страни. Книгите са издавани от водещите латиноамерикански издателски марки. За най-добрите преводни преводни книги за деца тази година журито определя „*Красавицата и звяра*” с илюстратор Nicole Claveloux, преводач Juan Gabriel López Guix, издател „Libros del Zorro Rojo”; „*Matador*” с автор Wander Piroli, илюстратор Odilon Maraes, преводач Beatriz Peña Trujillo, издателство Babel Books. Тук присъстват световноизвестните заглавия на детската класика „Спящата красавица”, „Пепеляшка” и др.

2. „Най-добрите книги за младежи”

В тази категория „Banco del Libro” във Венецуела отрежда специално място на книгите „*El libro de la suerte*” (Книга на съдбата) с автор Sergio Lairla и илюстратор Ana G. Lartitegui, издател „À Buen Poso” и „Sombras de nadie”, автор Alfredo Ruiz Islas, издателство „Norma” и др.¹⁸

Бедността и неграмотността сред децата в някои държави в Латинска Америка поражда нова мотивация за справяне с наболелите проблеми. За целта се организират различни семинари и конференции. Един от водещите научни форуми с цел популяризиране на детското четене, е **Seminario de literature infantil y juvenil Colombia-Venezuela**. Негови организатори са Comité del Libro Infantil de la Cámara Colombiana del Libro, Secretaria de Cultura, Fundación Gilberto Alzate Avendaño è Asociación Colombiana de Libreros Independientes /ACLI/¹⁹.

В **Колумбия** успешно функционира **Cámara Colombiana del Libro**. Заедно със своите партньори – Министерството на културата и Националната библиотека на Колумбия, се организират разнообразни по своята специфика семинари и обучения за специалисти. Един от основните форуми, които се провежда ежегодно под нейна инициатива, тази година е насрочен за 25 август 2016 г. Темата на семинара е „Използването и ползите на идентификационните

кодове и публикации”. Форумът разглежда водещи въпроси, свързани с библиотечното и издателското дело – ISBN, ISSN, DOI и др.²⁰

Колумбийската литература все по-активно участва на международни форуми. В периода 15–31 юни 2016 г. колумбийската книга, включително и детската, е почетен гост на панаира на книгата в Лима.

В рамките на XII-ти Международен панаир на книгата в **Панама** от 16–21 август, **Cámara Colombiana del Libro** представя страната си с 680 нови заглавия и 1450 преиздадени издания в различни литературни жанрове на самостоятелен щанд с площ 36 кв.м. Преобладават графичните романи, поезия, детска литература на 22 водещи издателства, имена на известни колумбийски писатели, като Pablo Montoya и Santiago Camboa²¹.

С цел мотивиране на четенето и популяризиране на детската книга **Cámara Colombiana del Libro** е основен организатор на „*Фестивал на детската и младежката книга*”. Той се провежда всяка година през октомври месец, в него вземат участие водещи издателски марки, книготърговски вериги, библиотеки и училища. В рамките на последния, проведен от 22 октомври до 1 ноември 2015 г., IX-ти Фестивал на детската и младежката книга вземат участие над 200 организации. Програмата е изключително богата и чрез нея могат да се проследят многобройни представяния на детски книги, промоции и изложби на атрактивни илюстрации от любими за децата произведения²².

Сред водещите издателски формации, представящи *колумбийската детска книга* на водещи международни форуми в Латинска Америка, са:

- **Babel Libros** S.A.S, Bogotá, Columbia²³;
- **Educar Ediciones** S.A. Bogotá, Columbia²⁴;
- **En Tela Ltda**, Bogotá, Columbia²⁵;
- **Editorial Tiempo de Leer** SAS, Bogotá, Columbia²⁶;

– *Panamericana Editorial* Ltda, Bogotá, Columbia²⁷;

– *Difusora Larousse de Columbia* Ltda, Bogotá, Columbia²⁸;

– *Editorial GatoMalo*, Bogotá, Columbia²⁹;

– *Rey Naranja Editores* S.A.S. Bogotá, Columbia³⁰.

В Перу успешно функционира **Centro de Documentación e Información de Literatura Infantil – CIDILI IBBY PERU**, която е институция с нестопанска цел. Създадена през 1980 г. от Lilly Caballero de Cueto, тя е част от **IBBY INTERNACIONAL**, насърчаващ детското четене и популяризиращ детската книга в цял свят. Освен горепосочените функции, институцията има за цел намаляване на неграмотността, създаване на библиотеки за деца и юноши, насърчаване на научните изследвания в областта на детската литература, публикуване на книги и учебници, подпомагане на социално-културното развитие в областта детската книга, предоставяне на съвети и насоки на хората, работещи с деца: родители, библиотекари, учители, писатели; стимулира и институциите, работещи с деца.

В подкрепа на четенето сред подрастващите и популяризиране на книгата в Перу, *Centro de*

Documentación e Información de Literatura Infantil създава интересни проекти, насочени към родителите, библиотекарите, учителите, организаторите на четене и пр. Интерес представлява проектът *Творчески семинар за писане* под надслов „*Haz tu libro en el Día del Libro*” („Направи си книга в деня на книгата”). Проведен е на 2 април 2016 г. в библиотеката в гр. Мирафлорес. Участие вземат деца от 3 до 12 г.

По време на семинара „*Jugando con las palabras*” („Игра с думи”) – 7 юни 2015 г. децата от Алто Перу, област Chorrillos чрез забавната игра на думи и четене влизат в прекрасния свят на книгата. Освен четене, тук са включени и други дейности като креативно мислене, разиграване на роли от любими детски приказки и мотивиране на детското творческото чрез книгата.

През август се провеждат интересни научни семинари за ученици, разделени на няколко части:

„*Мотивация на четенето чрез изкуството*” (състоял се на 19.08.2014 г.). Основната цел е прочитането на определена история, според възрастта на детето. Своето впечатление то трябва да изрази в рисуване, живопис или

колаж, като покаже най-силните моменти в произведението.

„Ръчна изработка на книга” – 22.08. 2014 г. Тук децата са предимно в 5 и 6 клас и семинарът има за цел да покаже как се прави една книга, направени от картонени опаковки, опростени, но основни насоки при задължителното оформление на книгата.

Третият семинар има за цел да научи как децата да си направят *сгъваема книга*, като заляпят определени изображения и ѝ придадат необичайни форми. Насочен е към деца от 1 и 2 клас³¹.

Представените примери от различни португалско- и испаноезични държави в Латинска Америка сочат устойчиви тенденции на различни държавни, библиотечни и издателски структури, които в сътрудничество с фондации и неправителствени организации насърчават и стимулират детското четене, съдействат за намаляване на грамотността и за успешно прилагане на разнообразни библиотечни и издателски практики в подкрепа на детската книга, в един динамичен, разкъсан от социални противоречия и обществени катаклизми регион. В тези трудни условия личи желанието и на институциите, и на обществото в Латинска Америка да полага повече и по-пространни грижи за подрастващите. Отношението към детската книга е впечатляващ пример за успех на тези благородни и ориентирани към бъдещето на света тенденции.

БЕЛЕЖКИ

¹ www.bn.br/programas-de-fomento/. По въпросите на латиноамериканската книга в Бразилия виж още в: **Георгиев**, Лъчезар, Стела Георгиева. Пътища на детската книга. – София: АН-ДИ, 2015. – 200 с. : ил. : рез. на порт., исп. и англ. език.

² За бразилското детско книгоиздаване повече виж в: **Георгиева**, Стела В. Детското книгоиздаване в Бразилия – с модерна визия, нови серии и разнообразен репертоар. // Издател, 2015, № 1 (кн. 1-2), с. 46–48).

³ По този въпрос виж повече в специализираните сайтове: www.brasilianpublishers.com.br/catalogo2013/pdf/;

www.brasilianpublishers.com.br/catalogo2016/pdf/; www.brasil.gov.br/; www.publishinewsbrasil.com/; www.publishersglobal.com/directory/; www.apex-brasil.com.br/.

⁴ www.aner.org.br/camara-brasileira-do-livro-cbl-nova-diretoria/

⁵ www.leer.org/que-hacemos/

⁶ www.leer.org/quienes-somos/premios/

⁷ www.lanacional.com.ar/1834130-8-librerias-para-sentarse-a-leer/

⁸ www.eteracadencia.com.ar/

⁹ www.colibrosoprio.com.ar/. За дейността на *Colibrosoprio* виж повече и в цит. съч. Пътища на детската книга, с. 131–133.

¹⁰ www.librosdeoso.com.ar/

¹¹ www.boutiquedelibro.com.ar/

¹² www.yenny-elateneo.com/

¹³ <http://www.publishingperspectives.com/2013/08/argentina-exhibits-growing-professionalizacion-in-childrens-publishing/>

¹⁴ www.ibbymexico.org.mx/conoce/programas-y-ambitos/biblioteca-bs-ibby-mexico-a-leer/

¹⁵ www.ibbymexico.org.mx/conoce/historia/

¹⁶ www.conacytprensa.mx/index.php/tecnologia/tic/5745-lectogeek-un-servicio-de-lectura-digital-para-ninos

¹⁷ www.mischiquticos.com/especiales-de-fundaciones-ong/el-banco-del-libro-en-caracas-venezuela

¹⁸ www.revistababer.com/los-mejores-libros-para-ninos-y-jovenes-2016/

¹⁹ www.banrepcultural.org/blaa/seminar/

²⁰ www.camlibro.com.co/jornada-de-capacitacion-usos-y-beneficios-de-los-codigos-de-indeficacion-de-las-publicacio/

²¹ www.camlibro.com.co/la-literatura-columbiana-estera-presente-en-la-feira-internacional-del-libro-de-panama/

²² www.lijcolumbia.com/9o-festival-de-libros-para-ninos-y-jovenes-2015/

²³ Виж в: <http://babellibros.com.co/>

²⁴ Виж в: <http://www.educar.com.co/>

²⁵ Виж в: <http://emtela.com.co/>

²⁶ Виж в: <http://www.tiempodeleer.com/>

²⁷ Виж в: <http://www.panamericana.com.co/>

²⁸ Виж в: <http://larousse.com.co/>

²⁹ <http://www.editorialgatomalo.com/>

³⁰ <http://www.reynaranjo.net/>

³¹ www.cediliibyperu.com/talleres.html/; www.cediliibyperu.com/proyectos.html/

